

Handläggare
Erik Sundqvist
Telefon: 08-50843112**Till**
Socialnämnden
2025-03-17

Skrivelse angående uppföljning av placerade barn

Svar på skrivelse från Liberalerna, Moderaterna och Centerpartiet

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar remissen.

Sammanfattning

Jan Jönsson (L), Andrea Hedin m.fl. (M) och Henrik Falk (C) framhåller i en gemensam skrivelse att omhändertagna och placerade barn hör till samhällets mest utsatta. Jämfört med barn som bor kvar hemma har placerade barn sämre utfall inom en rad livsområden. Forskning har visat att dessa barn löper förhöjda risker för att utveckla missbruksproblem, att lagföras för brott och att dö i ung ålder och en ny rapport från Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS) visar att placerade barn dessutom löper högre risk att inte överleva barndomen. Enligt denna rapport beror detta främst på att barn i dygnsvård begår suicid i högre utsträckning jämfört med andra barn, och att detta sker under själva placeringstiden. Mot denna bakgrund undrar Liberalerna, Moderaterna och Centerpartiet i en gemensam skrivelse bland annat om det förs någon övergripande statistik i staden kring placerade barns suicidfrequens samt om socialförvaltningen bedömer att det finns praktiska och juridiska förutsättningar att följa upp dessa barn efter placeringstidens slut.

Vad gäller aggregerad statistik avseende suicid eller suicidförsök bland barn i dygnsvård finns ingen sådan att tillgå i staden. Socialtjänsten följer vården noga och regelbundet på individnivå fram till dess att vården har avslutats och därefter görs uppföljning fram till dess att den enskilde avslutas inom socialtjänsten. När ett barn eller en ungdom har avslutats helt på socialtjänsten finns inte längre juridiska möjligheter för socialtjänsten att fortsätta följa upp individens livssituation över tid. Förvaltningen anser vidare att den slags uppföljning och analys bäst görs av nationella myndigheter såsom Socialstyrelsen eller av högskolor och universitet.

Bakgrund

Jan Jönsson (L), Andrea Hedin m.fl. (M) och Henrik Falk (C) framhåller i en gemensam skrivelse att omhändertagna och placerade barn hör till samhällets mest utsatta. Jämfört med barn som bor kvar hemma har placerade barn sämre utfall inom en rad livsområden och forskning har visat att de löper förhöjda risker för att utveckla missbruksproblem, att lagföras för brott och att dö i ung ålder.

Detta har varit känt sedan länge men på grund av den kraftiga selektionen har det varit svårt att avgöra om de negativa effekterna berott på själva placeringen eller det faktum att placerade barn ofta kommer från mycket svåra och utsatta hemförhållanden. I SNS rapport nr 106 *Överleva barndomen: effekter av att tvångsomhändertagna barn* analyseras sambandet mellan att omhändertas som barn och en specifik utfallsvariabel: att överleva barndomen fram till och med 20-årsdagen. Rapporten bygger på en avhandling där domares tendens att antingen bifalla eller avslå socialtjänstens ansökan i LVU-mål jämförs mellan grupper. Genom detta förfarande isoleras effekter av själva placeringen och det blir möjligt att studera sambanden mellan vården och utfallet att överleva eller inte överleva barndomen. Rapporten visar att i de fall LVU-vård inte framstår som självklar orsakar den en kraftig ökning avseende risken att barnet dör innan hen fyllt 20 år. Denna överraskning går framförallt att härleda till suicid under själva placeringstiden och barnen hade haft större chans att överleva barndomen om de bott kvar i sina egna hem.

Efter ett platsbesök på ett av Statens institutionsstyrelses (SiS) särskilda ungdomshem förstärktes bilden av att suicid och suicidförsök är ett påtagligt problem och att det är uppenbart att den vård som erbjuds behöver stärkas och förbättras: bland annat genom ökade resurser och genom att anställa kompetent personal. I skrivelsen nämns även om finansieringen och utformningen av vården vid SiS ungdomshem främst är ett nationellt uppdrag åligger det Stockholms stad att förbättra livsvillkoren för dessa barn. Vidare menar de att en viktig komponent i detta arbete är att systematisk följa upp barn som varit i dygnsvård för att kunna utvärdera, anpassa och förbättra stödinsatser.

Ärendet

Mot ovanstående beskrivning och bakgrund önskas att förvaltningen svarar på:

- Hur många av stadens placerade barn och unga begår suicidförsök eller fullbordat självmord per år?
- Hur har suicidrisken bland stadens placerade barn och unga förändrats över tid?
- Görs det någon systematisk uppföljning av livssituationen för barn som staden omhändertagit efter att en placering avslutats?

Bedömer förvaltningen att det finns praktiska och juridiska möjligheter att göra/utöka en sådan uppföljning

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för strategi och utveckling. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 12 mars 2025. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 13 mars 2024.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen har tagit del av skrivelse om att omhändertagna och placerade barn hör till samhällets mest utsatta. Precis som framhålls i skrivelsen är barn i dygnsvård en av samhällets mest utsatta grupper med kraftiga överrisker för en rad negativa livsutfall; allt från låg utbildningsnivå och svag arbetsmarknadsanknytning till psykisk ohälsa, fortsatt behov av institutionsvård och förtidig död. Det är positivt att dessa barn och unga synliggörs och att deras behov av en trygg och säker vård av hög kvalitet lyfts fram. Socialtjänsten har det yttersta ansvaret för att detta säkerställs i enlighet med gällande lagstiftning. Barn i samhällets vård är dock ofta i behov av insatser även från andra huvudmän, kanske främst barn och ungdomspsykiatri (BUP). Ett exempel på samverkan är projektet integrerad vårdform som inbegriper socialtjänsten, BUP och två av SiS särskilda ungdomshem. Projektet har tydliggjort behovet av god och effektiv samverkan och vad förvaltningen erfar även visat på goda resultat.

Majoriteten av de barn och unga som placeras utanför hemmet gör det med stöd av socialtjänstlagen (2001:453), SoL, det vill säga på frivilliga grunder och med samtycke från vårdnadshavare och barnet självt om hen är över 15 år. Barn med omfattande vårdbehov kan, om samtycke saknas och tillräckliga rekvisit föreligger, bli föremål för vård enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga; LVU, det vill säga tvångsvård som i princip alltid sker utanför det egna hemmet.

Bland de barn som vårdats enligt LVU är det de för vilka LVU-vården inte framstått som det enda alternativet som utgör underlaget för rapportens analys och för vilka sambanden mellan placering och en förhöjd risk att inte överleva barndomen kunnat styrkas. Det är således viktigt att notera att sambanden gäller dessa så kallade ”barn på marginalen” och inte utan förbehåll kan appliceras på den stora majoriteten placeringar.

Förvaltningen vill också belysa en annan av rapportens centrala slutsatser, nämligen att det finns ett direkt samband mellan LVU-vårdens kvalitet och de observerade överriskerna för suicid och förtidig död. Rapporten visar att om vårdens kvalitet är god försvinner riskerna medan de däremot är påvisbara när vården brister eller är undermålig. Sannolikheten att barn dör under placeringstiden är avhängig vårdens kvalitet och rapportens slutsatser gäller enbart de barn som exponerats för bristfällig vård. Det är därför viktigt att placerade barn ges det stöd och den hjälp de behöver och har rätt till. Detta görs bland annat genom att ställa krav på både egna och externa utförare, samverka med BUP, skola och andra huvudmän men också genom att kontinuerligt följa upp och utvärdera barnets situation under placeringen och så länge barnet eller den unge är fortsatt aktuell inom socialtjänsten.

Mot denna bakgrund ges här mer specifika svar på de frågor som framställs i skrivelsen:

- Det finns i Stockholms stad ingen övergripande och aggregerad data över hur många av stadens placerade barn och unga som antingen gör suicidförsök eller som fullbordar suicid under sin tid i placering.
- Förvaltningen kan inte svara på om suicidrisken bland placerade barn och unga förändrats över tid. I de kontakter förvaltningen har med stadens socialtjänst inom ramen för erfarenhetsutbyten, nätverksträffar, utbildningar med mera har inte framkommit att suicidförsöken bland placerade barn och unga har ökat över tid.
- När en placering avslutas är det inte ovanligt att barnet eller den unge alltjämt är i behov av någon form av socialt stöd. Ungdomar som kommer hem efter en placering på SiS eller HVB (hem för vård eller boende) behöver ofta socialtjänstens insatser för att inte återfalla i destruktiva beteendemönster. Sådan eftervård kan variera till sin utformning och inbegripa olika former av behandling, praktiskt stöd eller hjälp att komma igång med skolgång eller sysselsättning. Ett annat exempel är de barn som vårdats i familjehem under sin uppväxt och som efter placeringens slut kan behöva både praktiskt och emotionellt

stöd för att klara ett självständigt liv eftersom de sällan får den hjälp från föräldrar som andra unga vuxna ofta erhåller.

I de fall någon form av eftervård blir aktuell har socialtjänsten kontakt med barnet eller den unge till dess att vård- eller stödbehov inte längre föreligger eller till dess att samtycke tas tillbaka om biståndet ges enligt SoL. När ett barn eller en ungdom har avslutats på socialtjänsten finns inte juridiska möjligheter för socialtjänsten att fortsätta följa upp individens livssituation över tid, och någon systematisk uppföljning av de barn och unga som tidigare varit placerade av staden har därför inte gjorts. Förvaltningen anser vidare att liknande uppföljningar och analyser bäst görs av nationella myndigheter som Socialstyrelsen eller av högskolor och universitet. Visserligen kan systematiserade former av uppföljningar inom kommunen visa på tendenser och ge en fingervisning om problem och utmaningar men för en djupare och mer komplex förståelse behövs metoder som vanligtvis inte återfinns inom kommunal verksamhet. För att kunna skilja på korrelation och kausalitet och för att kontrollera att inga andra variabler påverkar resultatet krävs ofta tillgång till nationella register och därtill forskarkompetens för att med statistiska metoder bearbeta materialet. Även etiska ställningstaganden kan behöva göras.

På senare år har det publicerats ett flertal avhandlingar och rapporter i ämnet och det finns idag en medvetenhet kring vilka risker det innebär att placera barn och unga i dygnsvård. Samhällets fokus behöver vara att förbättra dygnsvårdens kvalitet och att barn och unga genom fler och bättre öppenvårdsinsatser ges större möjlighet att bo kvar hemma så att placering i högre grad kan undvikas.

- Förvaltningen bedömer att det i dag vare sig finns praktiska eller juridiska förutsättningar för att på ett ändamålsenligt sätt följa upp målgruppen över tid efter att ärendet har avslutats inom socialtjänsten.

Veronica Wolgast Carstorp
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Skrivelse angående uppföljning av placerade barn

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Carstorp Wolgast, Socialdirektör	2025-03-10
Lina Blombergsson, Avdelningschef	2025-03-10